

Gunnlaug Daugstad

3. Utdanning

- I 2007 gikk nær 19 000 barn med minoritetsbakgrunn i barnehagene i Norge. Andelen har økt fra nær 5 prosent i 2000 til nesten 8 prosent i 2007. 43 prosent av de minoritetsspråklige barna i barnehagene fikk språkstimuleringstiltak.
- Av nær 616 000 elever som gikk i grunnskolen høsten 2007, fikk 6 prosent særskilt norskopplæring og drøyt 4 prosent morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring. Denne opplæringen ble oftest gitt i urdu, somalisk og arabisk. Av alle barn og unge i alderen 6-15 år er det 9 prosent som enten er innvandrere eller norskfødt med innvandrerforeldre. Andelen er høyest i Oslo, 32 prosent.
- Høsten 2007 var 11 700 innvandrere og 5 400 norskfødte med innvandrerforeldre i gang med videregående opplæring i Norge. Det var betydelig flere eldre blant innvandrerelevne enn blant elevene i den øvrige befolkningen.
- Elever med bakgrunn fra Irak, Somalia, Russland og Afghanistan er de største gruppene blant innvandrerne i videregående opplæring. Blant norskfødte med innvandrerforeldre var det flest med pakistanske, vietnamesiske og tyrkiske foreldre.
- Ni av ti av alle 16-18 åringer i landet var i videregående opplæring i 2007. For innvandrere var andelen 68 prosent, og for norskfødte med innvandrerforeldre 89 prosent.
- Fullføringsgraden er lavere, og avbruddprosenten er høyere for innvandrerelevne enn den er for hele elevgruppa i videregående opplæring. Andelen som avbryter, er derimot betydelig lavere for norskfødte med innvandrerforeldre enn blant innvandrere.
- Fullføringsgraden er høyere blant jenter enn gutter. Særlig blant innvandregutter på yrkesfaglig studieretning var det mange som sluttet underveis, og 55 prosent av 2001-kullet sluttet i løpet av fem år, sammenlignet med 34 prosent blant alle gutter og 39 prosent blant norskfødte gutter med innvandrerforeldre.
- Tall for 2007 viser at både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i større grad enn alle elever fortsatte i høyere utdanning samme høst som de hadde fullført videregående opplæring. Andelen var 27 prosent for innvandrerne og 46 prosent for norskfødte med innvandrerforeldre, mot 24 prosent for alle elever.
- Høsten 2007 var 18 prosent av alle innvandrerne og 35 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 19-24 år i gang med høyere utdanning. Til sammenligning var andelen i hele befolkningen 30 prosent for samme aldersgruppe.

- Studenter med bakgrunn fra Bosnia-Hercegovina var den største enkeltgruppa blant innvandrerne i alderen 19 til 24 år. Det var også mange studenter med bakgrunn fra Russland, Iran og Kina. Blant norskfødte i samme alder utgjorde studentene med foreldre fra Pakistan, Vietnam og India de største gruppene.

3.1. 8 prosent av barnehagebarna hadde minoritetsspråklig bakgrunn

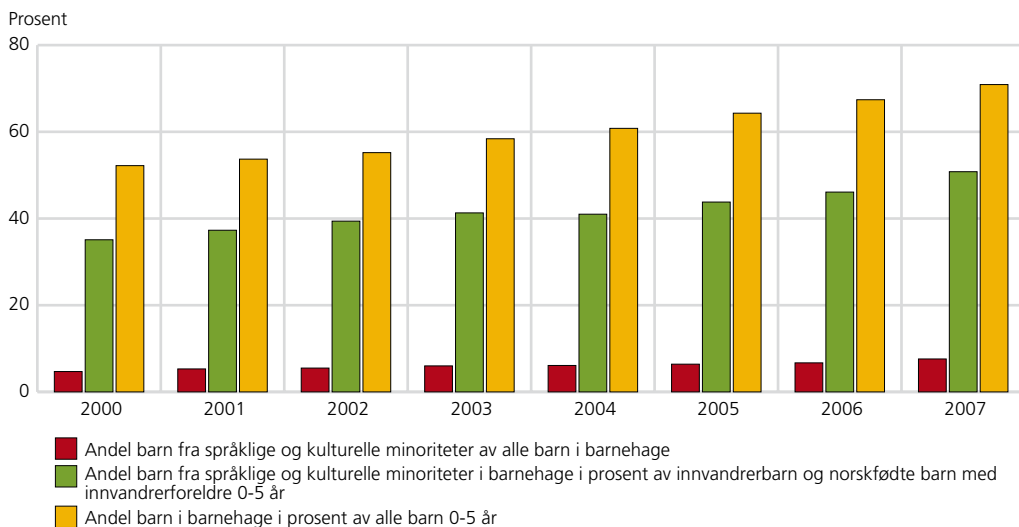
Ved utgangen av 2007 gikk det i alt 250 000 barn i barnehage i Norge. Nær 19 000 av disse hadde minoritetsspråklig bakgrunn, det vil si at de hadde et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk. Andelen barn med minoritetsbakgrunn har økt fra i underkant av 5 prosent i 2000 til knapt 8 prosent i 2007 (tabell 3.1).

Beregnet ut fra barn 0-5 år i målgruppa (innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre) var andelen barn med minoritetsbakgrunn i barnehager 51 prosent.

For alle barn (0-5 år) var andelen på 71 prosent. Deltakelsen i barnehage blant minoritetsbarn har i perioden økt i takt med barnehagedekningen generelt (se figur 3.1). Denne beregningen av dekningsgrad blant innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre blir noe om-trentlig, da barnehagestatistikken ikke er individbasert.

Også i den yngste aldersgruppa, barn i alderen 1-2 år, har barnehagedekningen økt i perioden. Dette er også aldersgruppa der foreldrene kan motta kontantstøtte, og analyser av kontantstøttebruk viser at kontantstøtte er av størst betydning blant småbarnsfamilier med bakgrunn fra asiatiske og afrikanske land. Blant barn i kontantstøttealder som hadde bakgrunn fra asiatiske, afrikanske, latinamerikanske og østeuropeiske land, var det i september 2006 syv av ti av foreldrene til disse barna som mottok kontantstøtte, mot knapt fem av ti av alle barn i denne alderen (Daugstad og Sandnes 2008).

Figur 3.1. Minoritetsspråklige barn i barnehage. 2000-2007

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

I de offentlige barnehagene var andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn 10 prosent, og i de private barnehagene var andelen 4 prosent i 2007. Andelene har vært økende både i offentlige og private barnehager (tabell 3.2). I Oslos barnehager snakket 30 prosent av barna andre språk enn de skandinaviske og engelske, deretter følger Buskerud med 15 prosent (tabell 3.3). Den høye andelen barnehagebarn med minoritetsbakgrunn i Oslo trekker landsgjennomsnittet kraftig opp.

Språklige minoriteter i barnehagen

Kommunene mottar tilskudd til språkstimuleringstiltak til minoritetsspråklige barn i førskolealder (1-5 år). Nytt fra 2004 er at støtten ikke er øremerket for tiltak for barnehagebarna, men at støtten nå også kan brukes til tiltak for barn som ikke har barnehageplass. Tilskuddet kan inngå i kommunens helhetlige tjenestetilbud til minoritetsbarn. Tilbudet kan for eksempel være informasjonsarbeid rettet mot foreldre og utforming av helhetlige tilbud på tvers av tjenestetilbudene. Tilskuddsordningen åpner for etablering av språkstimuleringstilbud for barn som ikke går i barnehage, for eksempel i tilknytning til etablerte familiesentre eller i forbindelse med norskopplæring for foreldrene. Barnehagen anses som en viktig integrerings- og språklæringsarena, og i vilkårene for tildeling av støtte heter det at tiltak i barnehagen skal prioriteres. Et viktig delmål er å øke rekrutteringen av minoritetsbarn i barnehagene.

Minoritetsspråklige barn defineres her som barn med en annen språk- og kulturbakgrunn enn norsk, med unntak av barn som har svensk, dansk eller engelsk som morsmål. Barn som er nyankomne flyktninger, omfattes av en egen tilskuddsordning, og er ikke inkludert i statistikken.

Kilde: Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1. mars 2006. Rundskriv Q-02/2005. Statistisknot til drift av barnehagar. Barne- og familiedepartementet 2005.

Ordningen med øremerket tilskudd til tospråklig assistanse til barnehagebarn med språklig minoritetsbakgrunn ble fra 1. august 2004 erstattet av et tilskudd til språkstimuleringstiltak rettet mot alle barn i førskolealder (1-5 år). Av de minoritetsspråklige barna i barnehagene fikk 44 prosent tospråklig assistanse i 2000. Andelen gikk ned til 37 prosent i 2003, mens den har økt til 43 prosent i 2007 (tabell 3.1). Barn med minoritetsbakgrunn som går i offentlige barnehager, mottar i større grad språkstimuleringstiltak enn de som går i private barnehager.

3.2. I grunnskolen fikk 6 prosent særskilt norskopplæring

Grunnskolestatistikken er, i likhet med barnehagestatistikken, ikke individbasert. Dette betyr at vi ikke med sikkerhet vet hvor mange barn og unge i grunnskolen som er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre, men i utgangspunktet skal alle delta i grunnskoleopplæringen. Ved inngangen til 2008 var det i aldersgruppa 6-15 år 26 900 innvandrere og 29 700 norskfødte med innvandrerforeldre. Dette tilsvarer 9 prosent av aldersgruppa. Denne aldersgruppa utgjorde størst andel i Oslo, 32 prosent, mens andelen var på 12 prosent i Buskerud og 11 prosent i Østfold. Dette mønsteret avspeiler bosettingsmønsteret blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre for øvrig (kapittel 2.1).

I skoleåret 2007/08 fikk 6 prosent av nærmere 616 000 grunnskoleelever særskilt norskopplæring. Ser vi tilbake til skoleåret 1997/98, var det drøyt 4 prosent av elevene som fikk særskilt norskopplæring (tabell 3.5). Andelen har økt jevnt de siste årene, men antall elever som får særskilt norskopplæring, har ikke økt like mye som gruppa innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 6-15 år har gjort. Mens økningen blant de som fikk

særskilt norskopplæring var på drøye 60 prosent i perioden, var økningen i antallet innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre i alderen 6-15 år nær 90 prosent i den samme perioden.

En relativt liten del av grunnskoleelevene deltar i undervisning i morsmål og/eller tospråklig fagopplæring. I skoleåret

Språklige minoriteter i grunnskolen

Personer som har andre morsmål (første-språk) enn norsk og samisk, regnes som språklige minoriteter i grunnskolestatistikken. Definisjonen omfatter også skandinaver og andre vesteuropeere. Med morsmål menes språk som brukes i daglig tale i hjemmet til personen. Elever som har andre morsmål enn norsk og samisk, har samme rett til tilpasset opplæring som andre elever i grunnskolen. Begrepet «språklig minoritet» er ikke i dag ikke i bruk i grunnskolestatistikken. Med unntak av elever som deltok i særskilt opplæring i norsk eller hadde morsmålsundervisning, var registreringen av minoritets elever basert på skjønn. Fra 2001 gikk man bort fra den skjønsmessige registreringen, og statistikken omhandler kun de elevene som faktisk deltar på ulike språkopplæringstiltak.

Morsmålsopplæring

Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Kommunen har etter opplæringsloven plikt til å gi særskilt opplæring i morsmål for elever fra språklige minoriteter. Voksne fra språklige minoriteter som får grunnskoleopplæring, er ikke med i ordningen med morsmålsopplæring.

Særskilt norskopplæring (for språklige minoriteter)

Særskilt norskopplæring, norsk som andrespråk, omfatter både undervisning gitt etter læreplanene for norsk som andrespråk og andre tilbud om opplæring i norsk for personer med språklig minoritetsbakgrunn. Hensikten er å sikre minoritets elever språkopplæring slik at de får tilstrekkelige ferdigheter til å kunne følge skolens ordinære undervisningsopplegg.

2007/08 fikk 4 prosent denne opplæringen (tabell 3.4). Det er vanligst å få særskilt språkopplæring i urdu og somalisk. Andre store språk i grunnskolen er arabisk, kurdisk, vietnamesisk, albansk, tyrkisk og tamil (tabell 3.6).

Det er store forskjeller mellom fylkene i antall elever som får særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring. Av Oslos 53 800 grunnskoleelever fikk 23 prosent særskilt norskopplæring, 2 prosent fikk morsmålsopplæring, og 8 prosent fikk tospråklig opplæring. Noen elever får både morsmåls- og tospråklig opplæring og er med i begge språkopplæringsgruppene. Akershus, Hordaland og Rogaland er fylker med mange grunnskoleelever, der andelene som får særskilt norskopplæring er lav, sammenlignet med Oslo. Akershus er fylket med flest grunnskoleelever. Av omtrent 73 400 elever fikk 5 prosent særskilt norskopplæring, under 1 prosent fikk morsmålsundervisning, og 3 prosent fikk tospråklig opplæring.

3.3. Nesten alle går på videregående skole

Etter avsluttet grunnskole gikk 96 prosent av alle elever direkte til videregående utdanning neste skoleår, viser tall for 2007. Overgangsprosenten blant norskfødte med innvanderforeldre var 97 prosent, mens den var lavere for innvandrere, 83 prosent (tabell 3.7). Det er noen kjønnsforskjeller, og det ser ut til at det blant innvandrere er noen flere jenter enn gutter som ikke er i videregående utdanning samme høst som de fullførte grunnskolen (13 mot 11 prosent).

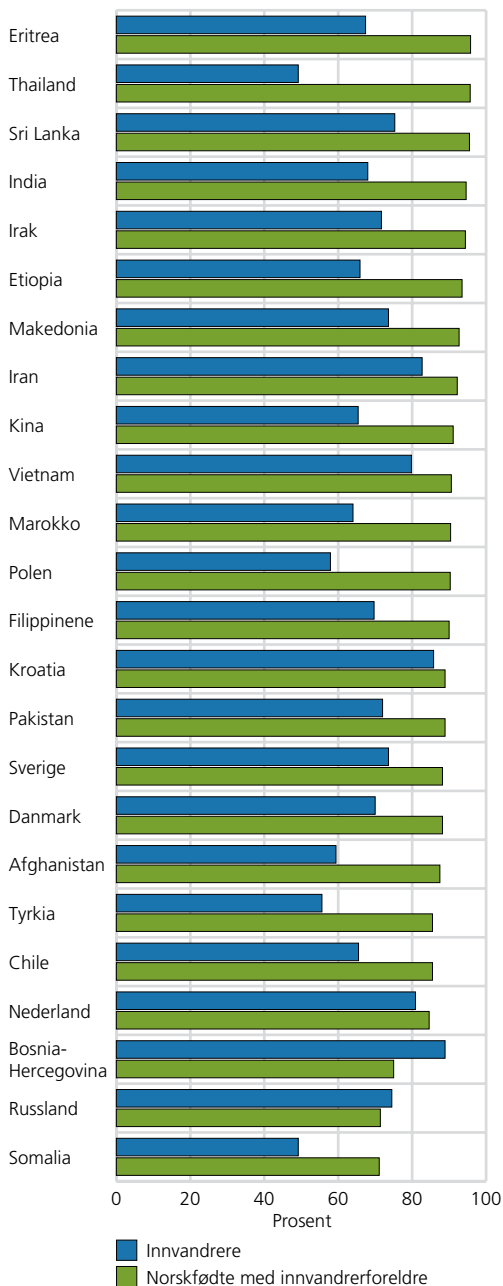
Av alle landets 16-18 åringer var 90 prosent i videregående opplæring høsten 2007. Forskjellene mellom gutter og jenter var ikke av betydning (tabell 3.9). Mens andelen i hele befolkningen har vært stabil

siden 2000, har det de siste fem årene blitt stadig flere av 16-18-årige innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som tar videregående opplæring. I 2007 var drøyt 68 prosent av innvandrerne i aldersgruppa 16-18 år i gang med videregående opplæring, mot 64 prosent i 2000. Blant de norskfødte med innvandrerforeldre i samme aldersgruppe var 89 prosent i gang med videregående opplæring i 2007, mot 82 prosent i 2000.

Om vi ser på andelen 16-18 i videregående opplæring i de enkelte landgruppene, ser vi at det gjennomgående er høyere andel blant de norskfødte med innvandrerforeldre enn blant innvandrere i samme aldersgruppe (figur 3.2). At det er en lavere andel blant innvandrere som er i videregående opplæring, enn det vi ser blant de norskfødte med innvandrerforeldre, må sees i sammenheng med at innvandrere er en langt mer sammensatt gruppe. De kan ha innvandret før eller i løpet av grunnskoleutdanningen, og vil dermed ha ulike forutsetninger med hensyn til språk- og utdanningsbakgrunn. Noen har så kort bostid i Norge at de ikke er klar for skoleverket ennå. Mange innvandrere tar videregående utdanning når de er eldre.

Høy andel blant norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-18 år som er i videregående opplæring (både elever og lærlinger), finner vi gjennomgående i de fleste gruppene i figur 3.2. I noen grupper er det såpass få at det ikke er et godt sammenligningsgrunnlag, mens det i andre grupper er relativt mange elever, for eksempel blant de som har pakistanske, tyrkiske og vietnamesiske foreldre (tabell 3.10). I mange grupper er deltakelsen i videregående opplæring lik eller høyere enn den er for snittet i befolkningen, mens den i andre grupper er betydelig lavere (figur 3.2).

Figur 3.2. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring, etter landbakgrunn. Andel av befolkningen 16-18 år. 1. oktober 2007

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

3.4. Flest elever med bakgrunn fra Pakistan

Høsten 2007 var det 11 700 elever i videregående opplæring i Norge som hadde innvandret selv en eller annen gang i livet. I tillegg var det 5 400 norskfødte elever med innvandrerforeldre. Til sammen utgjorde disse elevene 9 prosent av alle elever i videregående opplæring denne høsten. Det er få norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring, noe som må sees i sammenheng med denne gruppas alderssammensetning (kapittel 2). Fremdeles er det relativt få norskfødte med innvandrerforeldre som har blitt gamle nok til å starte en videregående utdanning.

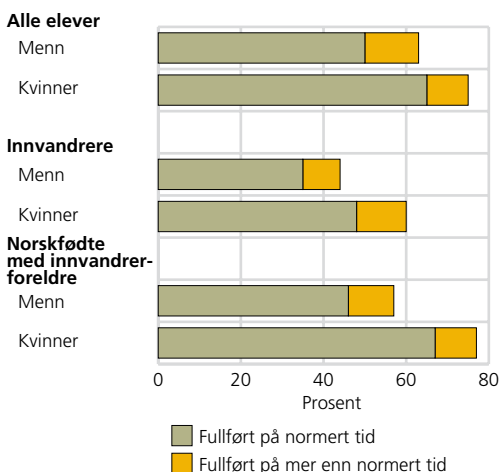
Blant innvandrere i videregående opplæring utgjorde elever med bakgrunn fra Irak, Somalia, Russland og Afghanistan de største gruppene. Blant de norskfødte med innvandrerforeldre var det flest som hadde foreldre med bakgrunn fra Pakistan, Vietnam og Tyrkia (tabell 3.8). Til sammen var det flest elever i videregående opplæring som hadde bakgrunn fra Pakistan, om vi summerer innvandrerne og de norskfødte med innvandrerforeldre.

Aldersspredningen blant de registrerte elevene i videregående opplæring var i 2007 langt større blant innvandrerelevne, sammenlignet med elever i den øvrige befolkningen. Hele 11 prosent av innvandrerelevne var 30 år eller eldre, og høyest andel var det blant kvinnene (14 prosent). Blant elevene som var norskfødte med innvandrerforeldre, var det, av grunner som vi allerede har vært inne på, svært få som var 20 år eller eldre (tabell 3.11).

3.5. Mange slutter underveis

Ved å følge eleven fra hun starter i videregående opplæring til hun fullfører, kan vi få informasjon om hvordan den enkelte beveger seg i utdanningssystemet. Data

Figur 3.3. Elever som startet grunnkurs for første gang høsten 2001, andel med fullført videregående opplæring¹ i løpet av fem år, etter kjønn og innvandringsbakgrunn

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

om gjennomstrømning viser at flere faller fra underveis blant innvandrerelevne enn blant andre elever, og at jentene i større grad enn guttene fullfører.

Fire av ti av innvandrerelevne som startet i grunnkurs i 2001, fullførte til normert tid (tre år), og ytterligere en av ti innen fem år. En av tre hadde sluttet utdanningen i løpet av fem år. Til sammenligning fullførte 57 prosent av alle elevene i 2001-kullet på normert tid, og 19 prosent hadde sluttet underveis (tabell 3.12). Elevene med bakgrunn fra asiatiske land hadde høyere fullføringsgrad enn elevene med bakgrunn fra afrikanske land. Og innvandrerjentene fullførte i langt større grad videregående opplæring enn guttene. Blant guttene i 2001-kullet fullførte 44 prosent i løpet av fem år, mens 60 prosent av jentene gjorde det samme. Dette er betydelig lavere fullføringsgrad enn vi ser blant alle guttene og jentene i det samme kullet (figur 3.3).

Blant norskfødte elever med innvandrerforeldre er fullføringsgraden betydelig høyere enn det vi ser blant innvandrere (tabell 3.13). Blant de norskfødte med innvandrerforeldre var det 77 prosent av 2001-kullet som hadde fullført videregående opplæring innen fem år, det vil si på nivå med alle elever. Blant guttene var fullføringsgraden 57 prosent, 6 prosentpoeng lavere enn alle gutter i samme kullet og 11 prosentpoeng bedre enn for innvandrerunguttene. Dette bildet av at norskfødte med innvandrerforeldre gjennomfører i større grad enn innvandrere, underbygges av annen forskning på området (Lødding 2007).

3.6. Bedre fullføringsgrad på allmennfag

Generelt er fullføringsgraden mye høyere blant elevene som går på allmennfaglige studieretninger sammenlignet med de som går på yrkesfaglige studieretninger (tabell 3.14). Blant alle elevene i allmennfaglige studieretninger i 2001-kullet var det 88 prosent av jentene og 80 prosent av guttene som fullførte innen fem år. Fullføringsgraden var henholdsvis 61 og 49 prosent for jentene og guttene som tok yrkesfaglige studieretninger.

Også blant innvandrere er fullføringsgraden mye lavere blant de som tar yrkesfaglige studieretninger. På yrkesfaglige studieretninger hadde 47 prosent av innvandrerjentene og 29 prosent av innvandrerunguttene fullført innen fem år. Men også blant innvandrerenelevne på allmennfaglige studieretninger var fullføringsgraden vesentlig bedre, 69 prosent blant jentene og 56 prosent blant guttene.

Blant norskfødte med innvandrerforeldre som startet i yrkesfaglige studieretninger høsten 2001, hadde 70 prosent blant jentene og 35 prosent blant guttene fullført innen fem år. For jentene var dette bedre

enn det var for snittet blant alle jenter på yrkesfag (9 prosentpoeng), mens det var betydelig lavere gjennomstrømming blant guttene (14 prosentpoeng). Blant elevene på allmennfaglige studieretninger var fullføringsgraden på 81 prosent for de norskfødte jentene med innvandrerforeldre, sammenlignet med 70 prosent for guttene med samme bakgrunn.

Bildet av innvandrere i norsk utdanning er imidlertid langt fra entydig. Botid betyr mye for hvorvidt personen er i utdanning, men har mindre å si for prestasjonene underveis. Ulike bakgrunnsfaktorer som foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og arbeidsmarkedstilknytning forklarer en del av prestasjonsforskjellene mellom minoritets- og majoritetsungdom. Blant dem som fullfører videregående, er imidlertid andelen som tar høyere utdanning blant innvandrerungdom på høyde med eller høyere enn for majoritetsungdom (Støren, 2005).

Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitemål eller fag-/svennebrev. Avbrutt opplæring omfatter, i den sammenhengen, både elever og lærlinger som hadde sluttet i løpet av opplæringsløpet, og de som hadde gjennomført alle årene, men strøket i/manglet ett eller flere fag. Statistikken viser i tillegg hvor stor andel av elevene som har oppnådd en studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år.

3.7. Flere startet høyere utdanning etter fullført videregående

Både innvandrererelevne og norskfødte med innvandrerforeldre fortsetter direkte over til høyere utdanning i Norge eller utlandet i større grad enn snittet for alle elever. Blant innvandrererelevne som fullførte videregående opplæring (videregående kurs II og fagprøver) våren 2007, begynte 27

prosent i høyere utdanning, sammenlignet med 24 prosent for alle elever samme år. Blant norskfødte elever med innvandrerforeldre var overgangsprosenten drøyt 46 (tabell 3.15). Over 5 prosent av de norskfødte elevene med innvandrerforeldre som fullførte videregående, startet direkte på en høyere utdanning i utlandet. Til sammenligning gjaldt dette bare 1 prosent av alle elever og 2 prosent blant innvandrerne. Noe av forskjellene kan forklares ved at det for eksempel er mindre vanlig blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre å ta et år med folkehøgskole.

Det er noe større tilbøyelighet blant jenter enn blant gutter til å fortsette i høyere utdanning samme høst som de fullførte videregående opplæring. Det er også færre jenter enn gutter som ikke er i noen form for utdanning. Blant alle elevene var det 52 prosent av jentene og 69 prosent av guttene som ikke var i noen form for utdanning på høsten. Blant innvandrerkvinner var det 60 prosent, og blant innvandrer gutter var det 62 prosent, det vil si flere som var utenom utdanning, enn blant alle jenter og gutter. Når det gjaldt norskfødte med innvandrerforeldre var det 36 prosent av jentene og 51 prosent av guttene som ikke var i utdanning samme høst som de fullførte videregående.

3.8. Flere norskfødte med innvandrerforeldre studerer

Tre av ti av landets 19-24 åringer var i høyere utdanning i 2007. Blant norskfødte studenter med innvandrerforeldre var det 35 prosent som studerte, altså 5 prosentpoeng høyere enn snittet. Mens det blant innvandrere bare var 18 prosent som var i gang med studier høsten 2007 (tabell 3.16). Innvandrere som har fullført videregående utdanning har imidlertid høy tilbøyelighet til å fortsette med studier. Årsakene til den lave deltakelsen i høyere utdanning for innvandrere kan tenkes å ligge

tidligere i utdanningsløpet. Når færre tar videregående utdanning, og flere avbryter utdanningen, blir rekrutteringsgrunnlaget til høyere utdanning mindre.

3.9. Norskfødte kvinner med innvandrerforeldre best representert i høyere utdanning

Kvinner er bedre representert enn menn i høyere utdanning, om vi ser på andeler av årskullet 19-24 år. Dette gjelder både blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen totalt. Tall for hele befolkningen viser at 36 prosent av kvinnene og 24 prosent av mennene i alderen 19-24 år var i høyere utdanning høsten 2007. Kvinner har vært bedre representert i hele perioden 1997-2007, og den relative forskjellen mellom menn og kvinner var svakt økende på slutten av 90-tallet og har vært stabil siden 2001 (figur 3.4).

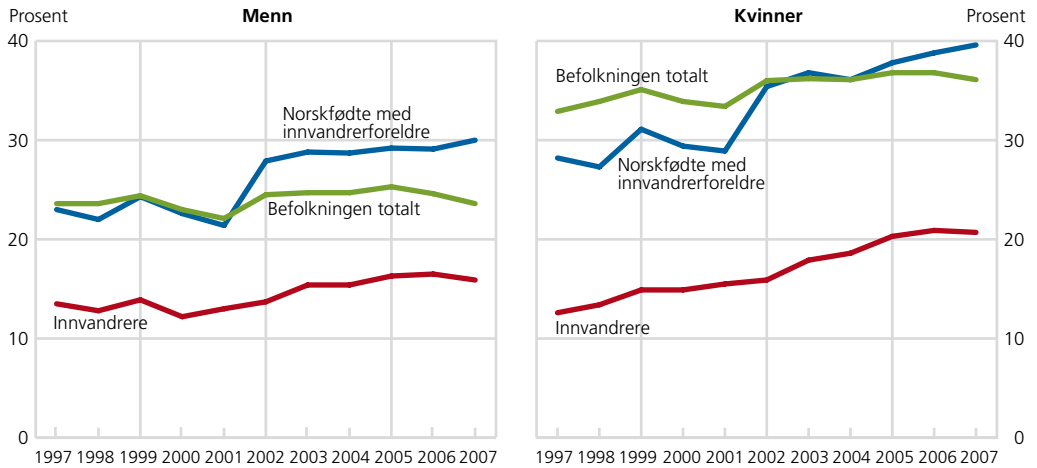
Blant innvandrerne var det prosentvis flere menn enn kvinner som studerte, fram til 1998, da 13 prosent av både menn og kvinner i alderen 19-24 år var i gang med høyere utdanning. Forskjellen mellom innvandrer menn og -kvinner har etter dette vært økende, og i 2007 var 21 prosent av kvinnene og drøyt 16 prosent av mennene registrerte studenter.

Kvinner som var født i Norge med innvandrerforeldre, var i 2007 best representert i høyere utdanning, med 40 prosent. Blant mennene i den samme gruppen var 30 prosent i utdanning. Både norskfødte menn og kvinner med innvandrerforeldre deltar i høyere utdanning i større grad enn snittet av befolkningen. I 2007 var snittet for norskfødte menn med innvandrerforeldre 6 prosentpoeng høyere enn for menn i hele befolkningen. For kvinner var forskjellen på 4 prosentpoeng.

Vi finner de samme forskjellene mellom kvinner og menn i aldersgruppa 24-29 år,

Figur 3.4. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24 år, 1997-2007, etter kjønn og innvandringsbakgrunn

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

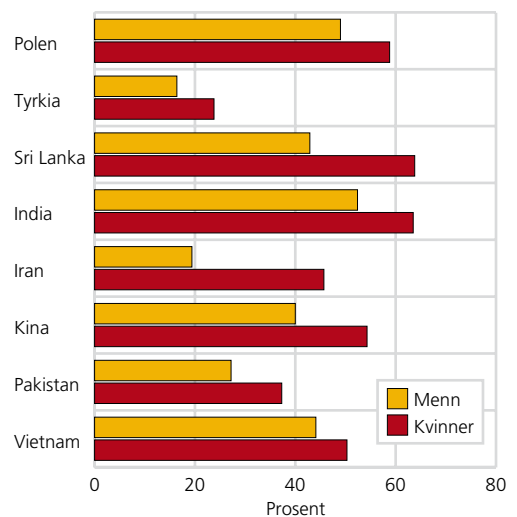
men blant innvandrere er snittet høyere, relativt sett, sammenlignet med både norskfødte med innvandrerforeldre og hele befolkningen (tabell 3.17). Dette har en sammenheng med at innvandrere som gruppe har en sammensatt bakgrunn med hensyn til botid, alder ved innvandring og innvandringsgrunn. Følgelig vil de også ha en annen studieprogresjon enn de som er født i Norge.

3.10. Norskfødte med indiske, polske og srilankiske foreldre studerer mest

De norskfødte med innvandrerforeldre studerer altså i større grad enn de som innvandret selv, men gjennomsnittet skjuler store forskjeller. Målt i andel av årskull 19-24 år i 2005 hadde norskfødte med indiske, polske og srilankiske foreldre den klart beste deltakelsen i høyere utdanning i 2007, med respektive 58, 53 og 52 prosent (tabell 3.18). Blant de største gruppene, norskfødte med pakistanske og vietnamesiske foreldre, er deltakelsen på henholdsvis 32 og 47 prosent. Det er betydelige kjønnsforskjeller, og i alle gruppene

er det flest kvinner som studerer (figur 3.5). Blant norskfødte med indisk og srilankisk bakgrunn var det i begge gruppene 64 prosent av kvinnene som studerte, mot henholdsvis 52 og 43 prosent blant men-

Figur 3.5. Norskfødte med innvandrerforeldre 19-24 år, andel i høyere utdanning. Kjønn og landbakgrunn, 2007

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

nene. Blant kvinner med vietnamesiske foreldre var det 50 prosent som studerte, og 44 prosent blant mennene. Også blant norskfødte kvinner med pakistanske foreldre var studietilbøyeligheten lik snittet for kvinner i hele befolkningen, 37 prosent. For norskfødte menn med pakistanske foreldre var studietilbøyeligheten 3 prosentpoeng høyere enn for snittet for alle menn. Blant unge med tyrkiske foreldre var studietilbøyeligheten betydelig lavere, 24 prosent for kvinner og 16 prosent for menn.

Blant innvandrere i alderen 19-24 år var det størst studietilbøyelighet blant kinesere, bosniere og russere. Men andelen blant innvandrere må tolkes med forsiktighet, ettersom statistikken her ikke inkluderer ulike grunner til innvandring. Det innebærer at personer som kommer til Norge fra utlandet for å studere, i statistikken plasseres i gruppa innvandrere, sammen med personer som har opphold i Norge av andre grunner, for eksempel flyktninger (tabell 3.18).

3.11. Forskjeller i studievalg

Det er noen forskjeller i valg av fagretninger mellom studenter med ikke-vestlig innvandringsbakgrunn og den øvrige studentmassen (Henriksen 2006). Apotekfag og tannhelsefag var de mest populære fagene blant minoritetsstudentene. På disse fagområdene var henholdsvis 20 og 14 prosent av studentmassen høsten 2005 enten innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. Tekniske fag som matematikk, fysikk, statistikk og kjemi var også mer populære studievalg blant minoritetsstudentene enn for den øvrige studentmassen.

Et fremtredende trekk ved studievalg er den lave andelen minoritetsstudenter som velger lærerutdanninger. Dette gjelder førskolelærer, allmennlærer og fag- og

yrkeslærerutdanninger. Spesielt tydelig når det gjelder disse studiene er den lave andelen menn med ikke-vestlig bakgrunn. Bare 3 prosent på disse studiene valgte en lærerutdanning, mot 6 prosent av alle menn. For kvinner er andelen noe høyere, 6 prosent, mens den for alle kvinner er 13 prosent (Henriksen 2006).

3.12. Store forskjeller i utdanningsnivå

Av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i aldersgruppa 30-44 år fra Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika hadde 25 prosent grunnskole, 20 prosent hadde videregående utdanning, og 18 prosent hadde høyere utdanning som sitt høyeste utdanningsnivå per 1. oktober 2007 (tabell 3.20). Videre tolkning av tallene spesielt for innvandreres utdanningsnivå er problematisk fordi det mangler opplysninger om utdanning fra utlandet for store deler av denne gruppa. «Uoppgitt»-andelen for alle med utenlandsk landbakgrunn 16 år og over er 28 prosent (tabell 3.20). I aldersgruppa 30-44 år er «uoppgitt»-andelen 36 prosent for alle med utenlandsk landbakgrunn og hele 59 prosent for personer med østeuropeisk bakgrunn (tabell 3.21).

Statistikk over utdanningsnivå er basert på registeropplysninger om personers fullførte utdanning. Statistisk sentralbyrå har ikke noen opplysninger om utdanning fra utlandet før innvandring. Gjennom skjemabaserte undersøkelser rettet mot innvandre har denne informasjonen blitt innhentet. Den siste undersøkelsen ble gjennomført i 1999. For personer som har innvandret etter 1999, og som ikke har vært i kontakt med det norske utdannings-systemet, mangler det i stor grad utdanningsopplysninger.

For noen grupper har vi imidlertid opplysninger om høyeste fullførte utdanning

fra innvandreres opprinnelsesland (Blom og Henriksen 2008). Fra Levekårsundersøkelsen blant innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn fra ti ulike land 2005/2006 vet vi nå at mange fra Iran har høyere utdanning med seg i «bagasjen», mens mange blant de som har bakgrunn fra Somalia ikke har fullført noen utdanning i det hele tatt. Blant iranske kvinner som var 18 år eller eldre ved innvandring, oppgir så mange som 47 prosent at de har høyere utdanning. Blant irakiske menn er også andelen høy, 43 prosent. Men andelen som har høyere utdanning med fra hjemlandet, er lavest blant de som har bakgrunn fra Vietnam (9 prosent), Somalia (14 prosent) og Tyrkia (17 prosent). (Blom og Henriksen 2008:72).

Om statistikken

Barnehagestatistikken omfatter alle godkjente barnehager og alle eierformer: kommunale, fylkeskommunale, statlige og private.

De årlige data om grunnskolen hentes fra Grunnskolenes informasjonssystem (GSI). Grunnskolestatistikken inneholder data om all grunnskoleopplæring som foregår etter opplæringsloven, og voksenopplæring på området for grunnskolen. Alle eierforhold er med i statistikken: kommunale, interkommunale, fylkeskommunale og statlige skoler samt frittstående skoler som er godkjent av Kunnskapsdepartementet (KD) etter grunnskoleloven.

Statistikk over videregående utdanning omfatter elever som deltar i en utdanning som normalt har en varighet på minst 300 undervisningstimer per år, uavhengig av om utdanningen er offentlig godkjent eller mottar offentlig støtte.

Statistikk over høyere utdanning omfatter godkjente universitet og høyskoler. Data om utdanningsnivå, igangværende utdanning og fullførte utdanning er hentet fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB). Registeret over befolkningens høyeste utdanning omfatter alle personer 16 og eldre bosatt i Norge per 1. oktober.

På områder hvor det eksisterer gode administrative systemer, er disse hovedkilde for utdanningsstatistikken. På andre områder er lærestedene datakilden. SSB mottar også utdanningsdata fra andre administrative organer, som for eksempel Arbeidsdirektoratet og Lånekassen, og fra frittstående utdanningsinstitusjoner.

Tabell 3.1. **Barn i barnehager fra språklige og kulturelle minoriteter¹. 2007**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Barn i alt	189 837	192 649	198 262	205 172	213 097	223 501	234 948	249 815
Barn fra språklige og kulturelle minoriteter	8 992	9 784	10 953	12 069	12 572	13 958	15 721	18 885
Barn fra språklige og kulturelle minoriteter, prosent	4,7	5,1	5,5	5,9	5,9	6,2	6,7	7,6
Herav barn med tospråklig assistanse	3 931	3 801	4 147	4 400	4 899	6 339	7 011	8 116
Herav barn med tospråklig assistanse, prosent	43,7	38,8	37,9	36,5	39,0	45,4	44,6	43,0

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.2. **Barn i barnehage fra språklige og kulturelle minoriteter¹, etter barnehagens eierforhold. 2000-2007**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Barn i alt	189 837	192 649	198 262	205 172	213 097	223 501	234 948	249 815
Barn i offentlige barnehager	112 999	115 427	116 229	118 642	120 401	122 455	127 252	134 376
Antall barn fra språklige og kulturelle minoriteter	7 243	8 058	8 815	9 565	9 787	10 452	11 733	13 797
– Barn fra språklige og kulturelle minoriteter, prosent	6,4	7,0	7,6	8,1	8,1	8,5	9,2	10,3
Herav barn som får tospråklig assistanse	3 320	3 291	3 571	3 708	4 104	5 124	5 680	6 449
– Herav barn som får tospråklig assistanse, prosent	45,8	40,8	40,5	38,8	41,9	49,0	48,4	46,7
Barn i private barnehager	76 838	77 222	82 033	86 530	92 696	101 046	107 696	115 439
Antall barn fra språklige og kulturelle minoriteter	1 749	1 726	2 138	2 504	2 785	3 506	3 988	5 088
– Barn fra språklige og kulturelle minoriteter, prosent	2,3	2,2	2,6	2,9	3,0	3,5	3,7	4,4
Herav barn som får tospråklig assistanse	611	510	576	692	795	1 215	1 331	1 667
– Herav barn som får tospråklig assistanse, prosent	34,9	29,5	26,9	27,6	28,5	34,7	33,4	32,8

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.3. Barn i barnehage fra språklige og kulturelle minoriteter¹. Antall som får tospråklig assistanse, etter fylke. 2007

	Barn i barnehager, i alt	Antall barn fra språklige og kulturelle minoriteter som ikke får tospråklig assistanse	Antall barn fra språklige og kulturelle minoriteter som får tospråklig assistanse	Barn fra språklige og kulturelle minoriteter, prosent	Av dette barn fra kulturelle og språklige minoriteter som får tospråklig assistanse
Østfold	12 600	979	647	12,9	39,8
Akershus	30 694	2 243	805	9,9	26,4
Oslo	29 517	6 216	2 658	30,1	30,0
Hedmark	8 519	350	126	5,6	26,5
Oppland	8 477	389	105	5,8	21,3
Buskerud	12 797	1 247	702	15,2	36,0
Vestfold	11 226	801	369	10,4	31,5
Telemark	7 875	619	353	12,3	36,3
Aust-Agder	5 178	339	145	9,3	30,0
Vest-Agder	8 916	641	322	10,8	33,4
Rogaland	23 867	1 444	659	8,8	31,3
Hordaland	24 720	1 079	287	5,5	21,0
Sogn og Fjordane	5 877	242	91	5,7	27,3
Møre og Romsdal	12 871	494	212	5,5	30,0
Sør-Trøndelag	15 873	811	313	7,1	27,8
Nord-Trøndelag	6 962	210	101	4,5	32,5
Nordland	11 553	354	101	3,9	22,2
Troms Romsa	8 321	262	72	4,0	21,6
Finnmark Finnmarku	3 845	160	47	5,4	22,7

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.4. **Elever i grunnskolen med morsmålsopplæring, tospråklig og særskilt norskopplæring, etter fylke. 1. oktober 2007¹**

Fylke	Elever i alt	Elever med morsmålsopplæring ¹	Elever med tospråklig opplæring ²	Elever med særskilt norskopplæring ³
I alt	616 388	10 870	16 259	39 856
Østfold	34 398	759	1 637	2 542
Akershus	73 426	591	1 921	3 879
Oslo	53 725	1 445	4 205	12 176
Hedmark	23 517	306	335	895
Oppland	23 129	286	446	869
Buskerud	31 919	602	1 100	2 462
Vestfold	29 875	455	1 055	1 710
Telemark	21 170	437	751	1 239
Aust-Agder	14 457	146	195	693
Vest-Agder	23 447	338	658	1 515
Rogaland	58 989	1 650	917	3 325
Hordaland	62 172	1 793	1 130	2 788
Sogn og Fjordane	15 056	159	102	610
Møre og Romsdal	33 521	303	297	1 252
Sør-Trøndelag	36 536	864	837	1 825
Nord-Trøndelag	18 184	175	115	399
Nordland	31 805	192	312	886
Troms Romsa	20 729	233	123	465
Finnmark Finnmarku	10 135	136	123	303
Svalbard	198	-	-	23

¹ Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. ² Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven blir benyttet i opplæringen. ³ Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk som andrespråk for elever fra språklige minoriteter.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.5. Elever i grunnskolen med morsmålsopplæring og særskilt norskopplæring. Skoleårene 1992/93-2007/08¹

Skoleår	Elever i alt	Elever med morsmåls- og/eller tospråklig opplæring ²	Elever med særskilt norskopplæring ³
1992/93	463 309	10 045	.
1993/94	466 605	9 933	.
1994/95	470 779	10 204	.
1995/96	477 236	11 276	.
1996/97	487 398	12 770	.
1997/98	558 247	15 810	24 599
1998/99	569 044	17 008	25 311
1999/00	580 261	17 306	28 242
2000/01	590 471	18 176	31 113
2001/02	599 468	18 611	32 855
2002/03	610 297	18 734	33 833
2003/04	617 577	19 695	35 374
2004/05	618 250	19 713	35 632
2005/06	619 640	20 717	37 342
2006/07	619 038	22 166	39 963
2007/08	616 388	22 084	39 856

¹ I tallene for elever fra språklige minoriteter er medregnet elever som er registrerte sentralt på kommunen.

² Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven benyttes i opplæringen.

³ Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk for elever fra språklige minoriteter.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.6. Elever som får morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring¹, etter morsmål. 1. oktober 2007²

Morsmål	Tallet på elever
I alt	22 084
Urdu	2 537
Somalisk	2 460
Arabisk	1 939
Kurdisk	1 509
Vietnamesisk	1 434
Albansk	1 234
Tyrkisk	1 210
Tamil	1 113
Bosnisk	853
Thai	633
Engelsk	625
Polsk	619
Russisk	618
Spansk	514
Dari	413
Persisk	410
Tsjetsjensk	407
Tysk	309
Punjabi	212
Nederlandsk	243
Filippinsk	195
Pashto	181
Swahili	161
Kinesisk	158
Serbisk	153
Fransk	151
Litauisk	142
Portugisisk	137
Burmesisk	132
Tigrinia	101
Islandsk	68
Finsk	66
Amharisk	63
Hindi	60
Kirundi	55
Oromo	53
Kroatisk	50
Karen	48
Kantonesisk	40
Annet	778

¹ Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven benyttes i opplæringen.

² I tallene for elever fra språklige minoriteter er medregnet elever som er registrert sentralt på kommunen.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.7. Overgang fra grunnskole til folkehøgskole og videregående utdanning. Absolutte tall og prosent. 2007

Innvandrings-kategori og kjønn	I alt	Videregående skoler ¹	Folkehøgskoler	Annen videregående utdanning ²	Høyere utdanning	Ikke i utdanning
<i>Absolutte tall</i>						
Elever i alt	63 245	60 857	63	198	..	2 124
Menn	32 577	31 339	34	118	..	1 084
Kvinner	30 668	29 518	29	80	..	1 040
Innvandrere	3 423	2 850	6	150	..	415
Menn	1 783	1 490	3	88	..	201
Kvinner	1 640	1 360	3	62	..	214
Norskfødte med innvandrerforeldre	1 941	1 882	-	5	..	54
Menn	983	959	-	..	..	21
Kvinner	958	923	-	..	..	33
<i>Prosent</i>						
Elever i alt	100,0	96,2	0,1	0,3	..	3,4
Menn	100,0	96,2	0,1	0,4	..	3,3
Kvinner	100,0	96,3	0,1	0,3	..	3,4
Innvandrere	100,0	83,3	0,2	4,4	..	12,1
Menn	100,0	83,6	0,2	4,9	..	11,3
Kvinner	100,0	82,9	0,2	3,8	..	13,0
Norskfødte med innvandrerforeldre	100,0	97,0	-	0,3	..	2,8
Menn	100,0	97,6	-	..	..	2,1
Kvinner	100,0	96,3	-	..	..	3,4

¹ Omfatter elever, lærlinger og elever i videregående skole i utlandet. ² Inkluderer arbeidsmarkedskurs.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.8. Innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn i videregående opplæring¹, etter land-bakgrunn. 1. oktober 2007

Land-bakgrunn	Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, i alt	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre
I alt	17 097	11 679	5 418
Av disse			
Pakistan	1 680	334	1 346
Irak	1 356	1 321	35
Somalia	986	905	81
Vietnam	958	262	696
Iran	935	701	234
Russland	766	761	5
Afghanistan	731	718	13
Bosnia-Hercegovina	710	704	6
Tyrkia	669	209	460
Sri Lanka	515	232	283
Chile	421	127	294
India	347	63	284
Thailand	345	323	22
Polen	345	231	114
Filippinene	340	212	128
Marokko	315	75	240
Sverige	293	248	45
Tyskland	242	208	34
Etiopia	233	203	30
Kina	220	134	86
Danmark	201	125	76
Island	167	137	30
Eritrea	160	91	69
Kroatia	144	126	18
Kongo	143	138	5
Makedonia	143	63	80
Serbia og Montenegro	133	94	39
Nederland	124	89	35
Burundi	110	110	-
Storbritannia	105	60	45
Burma	104	104	-

¹ Omfatter elever under opplæringsloven.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.9. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring¹ i prosent av registrert årskull 16-18 år, etter kjønn. 2000-2007**

	Elever i prosent av befolkningen			Førstegenerasjonsinnvandrere			Etterkommere		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
2000	89,0	88,3	89,8	63,7	61,6	66,1	82,1	81,9	82,3
2001	89,1	88,4	89,9	68,0	66,4	69,7	82,2	83,2	81,1
2002	89,6	88,9	90,2	66,2	64,3	68,2	84,8	85,2	84,3
2003	89,9	89,2	90,6	68,4	66,8	70,2	86,5	85,7	87,3
2004	89,8	89,2	90,5	69,1	67,9	70,5	86,7	85,8	87,6
2005	90,2	89,7	90,7	70,6	69,6	71,8	87,9	87,7	88,1
2006	91,2	90,8	91,6	70,9	70,4	71,4	88,4	88,0	88,7
2007	89,8	89,4	90,2	67,7	67,5	67,9	89,0	89,2	88,7

¹ Elever og lærlinger under opplæringsloven.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.10. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring¹ i prosent av registrert årskull 16-18 år, etter landbakgrunn. 2007**

	Andel elever av befolkningsgruppen		Antall elever	
	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre
Danmark	70,0	88,2	91	67
Island	86,4	96,8	114	30
Sverige	73,6	88,2	187	45
Kroatia	85,8	88,9	109	16
Nederland	80,9	84,6	72	33
Polen	57,9	90,3	172	102
Storbritannia	52,5	88,6	42	39
Russland	74,5	71,4	480	5
Tyrkia	55,6	85,5	94	442
Tyskland	71,3	94,1	164	32
Bosnia-Hercegovina	88,9	75,0	618	6
Makedonia	73,6	92,7	53	76
Serbia	77,2	97,1	61	33
Eritrea	67,4	95,8	29	69
Etiopia	65,9	93,5	81	29
Kongo	51,0	75,0	49	3
Marokko	64,0	90,4	48	207
Somalia	49,2	71,1	422	81
Afghanistan	59,4	87,5	324	14
Sri Lanka	75,3	95,5	137	276
Filippinene	69,7	90,0	92	117
India	68,0	94,6	34	264
Irak	71,7	94,4	835	34
Iran	82,7	92,2	388	225
Kina	65,4	91,1	83	82
Pakistan	72,0	88,9	224	1232
Thailand	49,2	95,7	186	22
Vietnam	79,8	90,6	154	675
Chile	65,5	85,5	36	271

¹ Elever og lærlinger under opplæringsloven.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.11. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i videregående opplæring¹, etter alder og kjønn. 1. oktober 2007

	Alle elever	Innvandringskategori		
		Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Elever i den øvrige befolkningen
Menn og kvinner, totalt	100,0	100,0	100,0	100,0
-16 år	31,6	18,9	34,6	32,3
17 år	30,3	21,2	31,9	30,9
18 år	23,1	18,7	24,6	23,4
19 år	5,0	9,7	5,3	4,6
20 år	2,3	6,0	1,5	2,0
21 år	1,3	4,1	0,7	1,1
22-24 år	1,7	6,2	0,7	1,5
25-29 år	1,3	4,5	0,4	1,1
+30 år	3,5	10,9	0,3	3,1
Menn	100,0	100,0	100,0	100,0
-16 år	33,4	20,5	35,2	34,2
17 år	32,0	22,3	32,6	32,6
18 år	21,5	19,4	23,6	21,6
19 år	4,8	10,3	5,2	4,4
20 år	2,1	6,5	1,5	1,9
21 år	1,3	4,5	0,6	1,1
22-24 år	1,6	5,8	0,6	1,3
25-29 år	1,1	3,6	0,4	1,0
+30 år	2,3	7,2	0,3	2,0
Kvinner	100,0	100,0	100,0	100,0
-16 år	29,9	17,4	34,1	30,6
17 år	28,7	20,2	31,2	29,2
18 år	24,6	18,0	25,6	25,0
19 år	5,2	9,1	5,5	4,9
20 år	2,4	5,6	1,5	2,2
21 år	1,3	3,7	0,8	1,1
22-24 år	1,9	6,5	0,8	1,6
25-29 år	1,4	5,2	0,3	1,2
+30 år	4,7	14,3	0,3	4,1

¹ Læringer og annen videregående utdanning er ikke inkludert.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.12. **Innvandrere som startet i grunnkurs for første gang høsten 2001, etter fullført videregående opplæring i løpet av fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent**

Kjønn og landbakgrunn	I alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ¹		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2006	Gjennomført VKII, gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
I alt	2 803	41	10	7	10	33
Europa unntatt Tyrkia	829	51	9	5	7	28
Asia med Tyrkia og Oseania	1 318	39	11	7	12	32
Afrika	472	31	10	8	8	42
Sør- og Mellom-Amerika	158	36	12	6	12	34
Nord-Amerika	26	27	4	4	12	54
Menn	1 461	35	9	7	10	39
Europa unntatt Tyrkia	394	47	9	5	7	32
Asia med Tyrkia og Oseania	733	33	9	8	12	39
Afrika	252	23	8	9	7	52
Sør- og Mellom-Amerika	72	31	11	4	13	42
Nord-Amerika	10	10	-	10	20	60
Kvinner	1 342	48	12	6	10	25
Europa unntatt Tyrkia	435	55	9	5	6	24
Asia med Tyrkia og Oseania	585	46	12	6	12	23
Afrika	220	40	13	8	10	29
Sør- og Mellom-Amerika	86	41	13	7	12	28
Nord-Amerika	16	38	6	-	6	50

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/læreren har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.13. **Norskfødte med innvandrerforeldre som startet i grunnkurs for første gang høsten 2001, etter fullført videregående opplæring i løpet av fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent**

Kjønn og landbakgrunn	I alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ¹		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2006	Gjennomført VKII, gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
I alt	840	56	10	5	12	17
Europa unntatt Tyrkia	93	63	11	3	13	10
Asia med Tyrkia og Oseania	656	56	11	5	10	18
Afrika	76	46	8	5	24	17
Sør- og Mellom-Amerika	14	50	7	-	29	14
Menn	448	46	11	7	14	22
Europa unntatt Tyrkia	48	52	17	4	15	13
Asia med Tyrkia og Oseania	350	47	10	7	12	23
Afrika	43	28	12	9	28	23
Sør- og Mellom-Amerika	6	33	-	-	33	33
Kvinner	392	67	10	2	10	12
Europa unntatt Tyrkia	45	76	4	2	11	7
Asia med Tyrkia og Oseania	306	66	11	2	8	13
Afrika	33	70	3	-	18	9
Sør- og Mellom-Amerika	8	63	13	-	25	-

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.14. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som startet i grunnkurs for første gang høsten 2001, etter fullført videregående opplæring i løpet av fem år, kjønn og studieretning. Prosent

Kjønn og landbakgrunn	I alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ¹		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2006	Gjennomført VKII, gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Allmennfaglig studieretning						
Alle elever	25 382	77	7	3	6	6
Menn	11 973	73	7	4	8	8
Kvinner	13 409	80	8	2	5	5
Innvandrere						
Innvandrere	1 509	52	11	5	11	22
Menn	768	47	9	5	12	26
Kvinner	741	56	13	5	9	18
Norskfødte med innvandrerforeldre						
Norskfødte med innvandrerforeldre	536	66	10	2	12	10
Menn	277	60	10	4	14	12
Kvinner	259	71	10	1	10	8
Yrkesfaglig studieretning						
Alle elever	27 322	39	15	10	6	29
Menn	15 033	31	18	11	6	34
Kvinner	12 289	49	12	8	7	23
Innvandrere						
Innvandrere	1 294	29	9	8	9	45
Menn	693	21	8	9	7	55
Kvinner	601	37	10	8	11	34
Norskfødte med innvandrerforeldre						
Norskfødte med innvandrerforeldre	304	38	12	9	12	30
Menn	171	22	13	13	14	39
Kvinner	133	59	11	3	9	19

¹ Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.15. **Overgang fra videregående utdanning¹. Absolutte tall og prosent. 1. oktober 2007**

	I alt	Lærling	Folkehøgskoler	Annen videregående utdanning ²	Videregående skoler	Høgskoler	Universiteter	Videregående utdanning i utlandet	Høyere utdanning i utlandet	Fagskoler	Ikke i utdanning 1. oktober 2007
<i>Absolutte tall</i>											
Elever i alt	59 135	728	3 376	1 121	3 310	7 782	5 896	95	626	545	35 656
Menn	27 418	461	1 021	493	1 009	2 653	2 194	24	213	359	18 991
Kvinner	31 717	267	2 355	628	2 301	5 129	3 702	71	413	186	16 665
Innvandrere	3 943	23	30	76	318	601	414	..	51	17	2 411
Menn	1 658	19	15	22	95	260	188	..	14	10	1 034
Kvinner	2 285	4	15	54	223	341	226	..	37	7	1 377
Norskfødt med innvandrerforeldre	1 082	3	18	20	80	237	202	-	57	6	459
Menn	459	:	4	:	20	93	73	-	27	3	235
Kvinner	623	:	14	:	60	144	129	-	30	3	224
<i>Prosent</i>											
Elever i alt	100	1,2	5,7	1,9	5,6	13,2	10,0	0,2	1,1	0,9	60,3
Menn	100	1,7	3,7	1,8	3,7	9,7	8,0	0,1	0,8	1,3	69,3
Kvinner	100	0,8	7,4	2,0	7,3	16,2	11,7	0,2	1,3	0,6	52,5
Innvandrere	100	0,6	0,8	1,9	8,1	15,2	10,5	..	1,3	0,4	61,1
Menn	100	1,1	0,9	1,3	5,7	15,7	11,3	..	0,8	0,6	62,4
Kvinner	100	0,2	0,7	2,4	9,8	14,9	9,9	..	1,6	0,3	60,3
Norskfødt med innvandrerforeldre	100	0,3	1,7	1,8	7,4	21,9	18,7	-	5,3	0,6	42,4
Menn	100	:	0,9	:	4,4	20,3	15,9	-	5,9	0,7	51,2
Kvinner	100	:	2,2	:	9,6	23,1	20,7	-	4,8	0,5	36,0

¹ Omfatter elever som fullførte videregående kurs II og fagprøver.² Omfatter arbeidsmarkedskurs og annen utdanning på videregående nivå.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.16. **Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre i høyere utdanning¹ i prosent av registrert årskull 19-24 år, etter kjønn. 1997-2007**

	Befolkningen totalt			Innvandrere			Norskfødte med innvandrereforeldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1997	28,2	23,6	32,9	13,0	13,5	12,6	25,5	23,0	28,2
1998	28,7	23,6	33,9	13,1	12,8	13,4	24,6	22,0	27,3
1999	29,7	24,4	35,1	14,4	13,9	14,9	27,6	24,3	31,1
2000	28,3	23,0	33,9	13,7	12,2	14,9	25,9	22,6	29,4
2001	27,7	22,1	33,4	14,4	13,0	15,5	25,1	21,4	28,9
2002	30,1	24,5	36,0	14,9	13,7	15,9	31,5	27,9	35,4
2003	30,3	24,7	36,2	16,7	15,4	17,9	32,7	28,8	36,8
2004	30,3	24,7	36,1	17,2	15,4	18,6	32,2	28,7	36,1
2005	30,9	25,3	36,8	18,4	16,3	20,3	33,3	29,2	37,8
2006	30,6	24,6	36,8	18,8	16,5	20,9	33,9	29,1	38,8
2007	29,7	23,6	36,1	18,3	15,9	20,7	34,7	30,0	39,6

¹ Doktorgrader er ikke med.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.17. **Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre i høyere utdanning¹ i prosent av registrert årskull 25-29 år, etter innvandrerkategori og kjønn. 1997-2005**

	Befolkningen totalt			Innvandrere			Norskfødte med innvandrereforeldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1997	12,8	12,2	13,4	8,1	9,0	7,3	14,5	17,2	11,6
1998	13,4	12,5	14,3	8,0	8,9	7,2	16,7	15,0	18,5
1999	14,4	13,2	15,6	9,0	9,4	8,7	18,3	18,9	17,8
2000	14,4	12,9	15,9	8,7	8,5	8,8	15,6	15,3	15,9
2001	15,4	13,9	16,9	9,3	9,2	9,5	18,5	19,2	17,6
2002	16,3	14,8	17,7	9,6	8,9	10,2	17,7	17,0	18,6
2003	16,4	15,3	17,6	10,6	10,1	11,0	17,5	17,6	17,4
2004	17,1	15,9	18,4	11,2	10,5	11,7	19,4	18,5	20,5
2005	16,2	14,7	17,8	11,1	10,2	11,8	18,2	17,0	19,5
2006	15,7	14,0	17,3	10,6	9,3	11,7	17,6	17,3	17,9
2007	14,9	13,0	16,7	9,9	8,7	11,0	16,3	15,1	17,6

¹ Doktorgrader er ikke med.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.18. **Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i høyere utdanning¹, etter landbakgrunn, kjønn per 1. oktober 2005. 19-24 år. Absolutte tall og prosent**

Landbakgrunn	Innvandrere			Norskfødte med innvandrerforeldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	6 016	2 530	3 486	2 234	998	1 236
Av disse:						
Danmark	103	44	59	28	12	16
Finland	41	9	32	14	9	5
Sverige	230	66	164	19	6	13
Polen	174	67	107	96	49	47
Storbritannia	40	18	22	26	12	14
Russland	422	136	286	..	..	..
Tyrkia	122	58	64	116	49	67
Tyskland	202	81	121	16	8	8
Bosnia-Hercegovina	546	242	304	..	..	..
Serbia og Montenegro	47	17	30	10	3	7
Kosovo	157	59	98	..	..	..
Sri Lanka	232	101	131	67	30	37
India	56	32	24	233	111	122
Irak	300	137	163	..	..	..
Iran	393	171	222	23	7	16
Kina	366	157	209	29	10	19
Pakistan	271	136	135	725	318	407
Vietnam	244	102	142	364	175	189
USA	70	26	44	..	..	..
Chile	103	36	67	25	9	16
<i>I prosent av registrert årskull 19-24 år</i>						
I alt	18,3	15,9	20,7	34,7	30,0	39,6
Av disse:						
Danmark	20,0	19,1	20,6	23,9	17,6	32,7
Finland	20,1	10,2	27,6	34,1	40,9	26,3
Sverige	11,1	7,4	13,9	33,3	24,0	40,6
Polen	9,1	5,7	14,3	53,3	49,0	58,8
Storbritannia	19,6	15,7	24,7	41,3	35,3	48,3
Russland	29,5	22,4	34,7	..	..	..
Tyrkia	11,5	11,1	12,0	20,0	16,4	23,8
Tyskland	27,3	22,0	32,5	39,0	33,3	47,1
Bosnia-Hercegovina	35,3	31,6	39,0	..	..	..
Serbia og Montenegro	23,0	18,1	27,3	24,4	12,0	43,8
Kosovo	12,6	9,4	15,9	..	..	..
Sri Lanka	31,8	26,2	38,1	52,3	42,9	63,8
India	21,5	22,9	20,0	57,7	52,4	63,5
Irak	12,4	10,2	15,1	..	..	..
Iran	25,2	21,0	29,8	32,4	19,4	45,7
Kina	59,6	57,3	61,5	48,3	40,0	54,3
Pakistan	18,4	20,5	16,6	32,1	27,2	37,3
Vietnam	25,1	23,7	26,2	47,1	44,1	50,3
USA	25,8	21,1	29,7	..	..	..
Chile	16,9	11,9	22,0	13,2	9,1	17,8

¹ Doktorgrader er ikke med.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.19. Innvandrere i høyere utdanning¹, etter kjønn og landbakgrunn. Per 1. oktober 2007.
25-29 år. Absolutte tall og prosent

Landbakgrunn	I alt	Menn	Kvinner
I alt	4 357	1 765	2 592
Av disse:			
Danmark	106	44	62
Finland	56	15	41
Sverige	309	80	229
Polen	121	32	89
Storbritannia	30	16	14
Russland	260	55	205
Tyrkia	60	17	43
Tyskland	143	55	88
Bosnia-Hercegovina	194	84	110
Serbia og Montenegro	31	14	17
Kosovo	44	13	31
Sri Lanka	74	40	34
India	58	25	33
Irak	75	33	42
Iran	251	102	149
Kina	246	106	140
Pakistan	180	107	73
Vietnam	183	92	91
USA	49	24	25
Chile	75	31	44
	<i>I prosent av registrert årskull 25-29 år</i>		
I alt	9,9	8,7	11,0
Av disse:			
Danmark	12,1	8,9	16,0
Finland	13,5	9,1	16,4
Sverige	9,6	5,2	13,7
Polen	2,6	1,1	5,6
Storbritannia	6,0	4,8	8,3
Russland	18,6	12,8	21,1
Tyrkia	4,0	2,1	6,3
Tyskland	10,5	7,7	13,5
Bosnia-Hercegovina	14,2	12,5	15,8
Serbia og Montenegro	13,6	13,6	13,6
Kosovo	4,9	2,9	6,9
Sri Lanka	9,9	14,3	7,3
India	7,4	6,4	8,4
Irak	4,2	3,6	4,9
Iran	18,5	16,2	20,5
Kina	32,6	34,1	31,6
Pakistan	9,0	11,7	6,7
Vietnam	11,3	14,4	9,3
USA	13,1	14,6	11,9
Chile	11,8	9,5	14,3

¹ Doktorgrader er ikke med.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.20. **Befolkningen 16 år og over, etter høyeste fullførte utdanning og landbakgrunn, gruppert etter verdensregioninndeling. 2007. Prosent**

Landbakgrunn	I alt	Uopp-gitt	Ingen fullført utdanning	Grunn-skole-nivå	Videre-gående skole-nivå	Kort høyere utdanning ¹	Lang høyere utdanning ²
I alt	3 766 504	4,1	0,2	29,6	41,3	19,1	5,7
Norge	3 264 062	0,4	0,1	30,2	43,9	19,6	5,6
Utlandet i alt	502 442	28,2	0,8	25,4	24,0	15,3	6,3
Norden	108 807	16,9	0,2	22,7	32,2	20,6	7,3
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	77 962	22,4	0,2	18,2	27,3	21,4	10,5
Øst-Europa	82 375	49,4	0,3	19,6	16,7	9,4	4,6
Nord-Amerika og Oseania	31 554	13,2	0,3	19,4	33,1	23,1	10,8
Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia	201 744	30,2	1,6	33,0	19,8	11,4	4,1

¹ Kort høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgskolenivå med varighet til og med fire år.

² Lang høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgskolenivå med varighet over fire år.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.21. **Befolkningen 30-44 år, etter høyeste fullførte utdanning og landbakgrunn, gruppert etter verdensregioninndeling. 2007. Prosent**

Landbakgrunn	I alt	Uopp-gitt	Ingen fullført utdanning	Grunn-skole-nivå	Videre-gående skole-nivå	Kort høyere utdanning ¹	Lang høyere utdanning ²
I alt	1 030 957	6,8	0,1	17,9	40,1	26,3	8,8
Norge	844 782	0,4	0,0	18,0	44,1	28,5	9,1
Utlandet i alt	186 175	35,6	0,5	17,7	22,0	16,5	7,7
Norden	37 573	20,8	0,1	13,5	31,5	24,6	9,5
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	29 781	31,2	0,1	10,6	22,5	22,4	13,1
Øst-Europa	32 273	59,1	0,1	12,7	14,4	8,7	4,9
Nord-Amerika og Oseania	8 763	19,2	0,1	11,9	27,9	27,1	13,7
Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, Tyrkia	77 785	36,6	1,1	25,1	19,8	12,3	5,2

¹ Kort høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgskolenivå med varighet til og med fire år.

² Lang høyere utdanning omfatter utdanning på universitets- og høgskolenivå med varighet over fire år.

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.